

ASOCIJACIJA
KOMPZITORA
MUZIČKIH
STVARALACA

АСОЦИЈАЦИЈА
КОМПОЗИТОРА
МУЗИЧКИХ
СТВАРАЛАЦА

ASOCIJACIJA
SKLADATELJA
GLAZBENIH
STVARALACA

IZVJEŠTAJ O IZVRŠENOJ ANALIZI TROŠKOVA POSLOVANJA AMUS-a ZA 2017. GODINU

0. UVOD U IZVJEŠTAJ O IZVRŠENOJ ANALIZI TROŠKOVA POSLOVANJA AMUS-a

Asocijacija kompozitora - muzičkih stvaralaca „AMUS“ je organizacija (Udruženje građana) osnovana u svrhu kolektivnog ostvarivanja autorskih prava, što u prvom redu podrazumijeva prikupljanje i raspodjelu sredstava na ime naknade za korištenje muzičkih autorskih djela.

Svrha ovog Izvještaja je analiza troškova poslovanja AMUS-a, u smislu naloga koji je organizaciji AMUS izdao Institut za intelektualno vlasništvo BiH Rješenjem br. 04-47-5-741-10/19VT od 01.04.2019. godine:

„Nalaže se Asocijaciji AMUS provođenje sljedećih mjera za otklanjanje nepravilnosti u radu i to:

(između ostalog)

- izvršiti analizu troškova poslovanja i o tome sačiniti Izvještaj, koji treba da usvoji Skupština AMUS-a“

Fokus analize biće stavljen na troškove poslovanja AMUS-a u 2017. godini, obzirom da je prethodni nalog proistekao iz Izvještaja o nadzoru nad radom AMUS-a za 2017. godinu, koji je Institut izdao u martu 2019. godine. U Izvještaju o nadzoru nad poslovanjem AMUS-a na 8. strani je navedeno sljedeće:

„Zadužuju se upravljačka tijela AMUS-a da izvrše analizu troškova poslovanja i o tome donesu izvještaj. Doneseni izvještaj je potrebno razmotriti na Skupštini AMUS-a, te nakon toga dostaviti Institutu, jer je vidljivo da se troškovi poslovanja ne smanjuju, a standardi poslovanja kolektivnih organizacija nalažu da s povećanjem prihoda, troškovi poslovanja moraju biti procentualno manji u odnosu na ostvareni prihod.“

Troškovi poslovanja AMUS u 2017. godini će biti analizirani u kontekstu troškova poslovanja u prethodnoj 2016. godini (uporedni podaci iz finansijskog izvještaja AMUS), te troškova poslovanja u narednoj 2018. godini (finansijski izvještaji predati ovlaštenoj organizaciji FIA, te revidirani od strane ovlaštene revizorske kuće).

ASOCIJACIJA
KOMPZITORA
MUZIČKIH
STVARALACA

АСОЦИЈАЦИЈА
КОМПОЗИТОРА
МУЗИЧКИХ
СТВАРАЛАЦА

ASOCIJACIJA
SKLADATELJA
GLAZBENIH
STVARALACA

1. FINANSIJSKI REZULTAT, PRIHODI, RASHODI I TROŠKOVI POSLOVANJA

U prvom dijelu analize troškova poslovanja AMUS-a ćemo elaborirati pojmove prihoda, rashoda i troškova poslovanja AMUS-a, u kontekstu usvojenih računovodstvenih politika finansijskog izvještavanja AMUS-a.

Polazna tačka za analizu prethodnih kategorija je bilans uspjeha AMUS-a, preciznijeg računa prihoda i rashoda, obzirom da se uspjeh neprofitne organizacije ne mjeri isključivo kroz tzv. pozitivnu razliku prihoda i rashoda odnosno dobit perioda.

Opis	Iznos		
	2016.	2017.	2018.
Prihodi od usluga	3.552.263	3.970.535	3.952.833
Ostali prihodi	8.570	3.286	8.888
Ukupni prihodi	3.560.833	3.973.821	3.961.721
Autorski honorari	1.970.849	2.512.063	2.505.643
Troškovi radne snage	799.306	963.754	858.579
Troškovi usluga	325.603	309.211	384.660
Materijalni troškovi	21.029	17.599	15.733
Amortizacija	10.224	15.712	18.438
Ostali rashodi	433.822	155.482	178.668
Ukupni rashodi	3.560.833	3.973.821	3.961.721
Rezultat	0	0	0

Iz prethodne forme bilansa uspjeha (račun prihoda i rashoda) je evidentno da su ukupni prihodi jednaki ukupnim rashodima. To je posljedica usvojene računovodstvene politike AMUS-a prema kojoj se:

- višak prihoda nad rashodima, prije sačinjavanja finansijskog izvještaja, raspoređuje u korist rezervacije za autorske honorare, tako da se u bilansu uspjeha iskazuju ukupni prihodi i ukupni rashodi u jednakom iznosu, odnosno rezultat perioda u iznosu od 0 KM,
- višak rashoda nad приходima, prije sačinjavanja finansijskog izvještaja, pokriva na teret rezervacije za autorske honorare, tako da se u bilansu uspjeha iskazuju ukupni prihodi i ukupni rashodi u jednakom iznosu, odnosno rezultat perioda u iznosu od 0 KM,

što proističe iz odredbe prema kojoj sva ostvarena sredstva, nakon podmirivanja troškova poslovanja, kolektivna organizacija je dužna raspodijeliti svojim članovima (član 7. Zakona o kolektivnom ostvarivanju autorskog i srodnih prava).

ASOCIJACIJA
KOMPZITORA
MUZIČKIH
STVARALACA

АСОЦИЈАЦИЈА
КОМПОЗИТОРА
МУЗИЧКИХ
СТВАРАЛАЦА

ASOCIJACIJA
SKLADATELJA
GLAZBENIH
STVARALACA

Prihodi kolektivne organizacije se sastoje iz:

- prihoda od usluga (fakturisane naknade za korištenje muzičkih autorskih djela),
- ostalih prihoda (koji nisu u vezi sa naknadom za korištenje muzičkih autorskih djela, npr. prihodi iz budžeta i drugi namjenski prihodi, otpisi obaveza, prihodi od kamata, refundacije troškova itd.).

Rashodi kolektivne organizacije se sastoje iz:

- rashoda na ime isplate autorskih honorara (tantijemi), što uključuje isplate autorima fizičkim licima, pravnim licima (pablišerima), stranim kolektivnim organizacijama, uvećano za pripadajuće dažbine (porez na dohodak),
- troškovi poslovanja - rashodi kolektivne organizacije koji su u direktnoj vezi sa obavljanjem osnovne djelatnosti organizacije, odnosno kolektivnim ostvarivanjem autorskog prava, a što se odnosi na: troškove radne snage (radni odnos i drugi oblici angažmana, pripadajući porezi i doprinosi), troškove usluga, materijalne troškove i amortizaciju,
- ostali rashodi: kategorije rashoda koje nisu u direktnoj vezi sa kolektivnim ostvarivanjem autorskog prava, odnosno prikupljanjem i raspodjelom autorskih naknada, ali su u skladu sa misijom kolektivne organizacije (npr. humanitarno-socijalni rashodi, rashodi kulturne namjene itd.).

Kako bismo prethodno napisano ilustrovali na konkretnim finansijskim podacima, navodimo sljedeće analitičke preglede kategorija rashoda, te odgovarajuća pojašnjenja:

Rashodi na ime autorskih naknada (honorara):

Opis	Iznos		
	2016.	2017.	2018.
Autorski honorari (bruto isplate)	1.122.064	2.924.207	2.545.826
Autorski honorari (promjena rezervacije)	848.785	-412.144	-40.183
Autorski honorari (ukupno)	1.970.849	2.512.063	2.505.643

Rashodi na ime autorskih honorara sastoje se iz:

- bruto isplata na ime autorskih naknada (sa pripadajućim porezom na dohodak),
- korekcije rashoda na ime promjene u visini rezervacije, u vezi sa primijenjenom računovodstvenom politikom (član 7. Zakona kolektivnom ostvarivanju autorskog i srodnih prava).

ASOCIJACIJA
KOMPOZITORA
MUZIČKIH
STVARALACA

АСОЦИЈАЦИЈА
КОМПОЗИТОРА
МУЗИЧКИХ
СТВАРАЛАЦА

ASOCIJACIJA
SKLADATELJA
GLAZBENIH
STVARALACA

De facto, stvarni odliv novčanih sredstava predstavljaju isključivo tzv. „bruto isplate“, dok je „promjena rezervacije“ obračunska kategorija koja izravnava ukupne prihode i ukupne rashode.

U 2017. godini je izvršena rekordna isplata na ime autorskih honorara, više nego duplo veća u odnosu na 2016. godinu, te nije dosegnuta u 2018. godini. Po prvi put je primijenjena praksa dvije isplate tantijema u kalendarskoj godini (u 2017. godini izvršena isplata za 2016. godinu i ½ 2017. godine).

Troškovi radne snage:

Opis	Iznos		
	2016.	2017.	2018.
Troškovi plata	420.483	476.370	497.233
Ostala prava zaposlenih	64.295	50.334	60.948
Dnevnice i putni troškovi	61.095	35.558	22.015
Naknade vanjskim saradnicima	253.433	401.493	278.383
Troškovi radne snage	799.306	963.754	858.579

Troškovi plata su naknade po ugovorima o radu na određeno ili neodređeno vrijeme. Ova kategorija podrazumijeva i ostala prava zaposlenih (topli obrok, prevoz, regres i drugo).

Naknade vanjskim korisnicima odnose se na:

- naknade članovima Upravnog i Nadzornog odbora, predsjedništvu i radnim tijelima, u ukupnom iznosu od 155.520 KM (uključuje poreze i doprinose),
- naknade po ugovorima o djelu u ukupnom iznosu od 245.973 KM (uključuje poreze i doprinose).

Troškovi usluga:

Opis	Iznos		
	2016.	2017.	2018.
Zakupnine, licence, održavanje	55.550	72.359	71.411
Marketing i reprezentacija	37.046	16.411	10.755
Bankarske provizije	6.121	12.501	12.953
Telekom, hosting, obrada podataka	37.978	49.085	85.146
Advokati, knjigovodstvo, revizija, konsalting	135.609	97.037	118.469
Takse, naknade i članarine	19.194	14.314	21.618
Ostali troškovi poslovanja	34.105	47.504	64.309
Troškovi usluga	325.603	309.211	384.660

ASOCIJACIJA
KOMPOZITORA
MUZIČKIH
STVARALACA

АСОЦИЈАЦИЈА
КОМПОЗИТОРА
МУЗИЧКИХ
СТВАРАЛАЦА

ASOCIJACIJA
SKLADATELJA
GLAZBENIH
STVARALACA

Troškovi usluga su sistematizovani po načelu srodnosti prirodnih vrsta troškova. U 2017. godini primijetimo smanjenje troškova usluga u odnosu na prethodnu godinu (dok su troškovi vanjskih saradnika u 2017. godini drastično porasli u odnosu na prethodnu godinu). U narednoj 2018. godini su troškovi usluga značajno porasli, dok su troškovi naknada vanjskim saradnicima značajno umanjeni. **Ta dva trenda stoje u obrnutoj korelaciji, a odnosi se na diskreciono pravo uprave da li će poslove koje nisu u stanju obaviti uposlenici AMUS-a (npr. obradu dostavljenih košuljica emitera i raspodjelu novčanih sredstava u odnosu na utvrđeni ključ) biti obavljani od strane vanjskih saradnika po ugovoru o djelu ili će biti angažirane firme koje će fakturirati svoje usluge.**

Ostali rashodi:

Opis	Iznos		
	2016.	2017.	2018.
Humanitarni rashodi	136.284	39.350	61.090
Troškovi kulturne namjene	246.629	115.832	117.292
Ostali rashodi	50.909	300	286
Ostali rashodi	433.822	155.482	178.668

Ostali rashodi, za razliku od troškova poslovanja, nisu u direktnoj vezi sa osnovnom djelatnošću kolektivne organizacije (prikupljanje i raspodjela autorskih naknada), ali ne izlaze iz misije AMUS-a (stipendije, pomoći, kulturne namjene).

ASOCIJACIJA
KOMPZITORA
MUZIČKIH
STVARALACA

АСОЦИЈАЦИЈА
КОМПОЗИТОРА
МУЗИЧКИХ
СТВАРАЛАЦА

ASOCIJACIJA
SKLADATELJA
GLAZBENIH
STVARALACA

2 ANALIZA TROŠKOVA POSLOVANJA: ZNAČAJNI OMJERI I UOČENI TRENDOMI

2.1. Troškovi poslovanja/naplaćena sredstva

U Izvještaju o izvršenom nadzoru, Institut daje prednost pokazatelju odnosa troškova poslovanja i naplaćenih sredstava („Ukupni troškovi AMUS-a za finansijsku godinu ne smiju prelaziti 30% naplaćenih sredstava u toj godini“). Prezentiraćemo i navedeni omjer:

Opis	2016.	2017.	2018.
Troškovi poslovanja AMUS-a	1.156.162	1.306.276	1.277.410
Naplaćena sredstva	4.037.734	4.551.205	4.674.517
Troškovi posl./napl. sredstva	28,63%	28,70%	27,33%

U posmatranom trogodišnjem periodu ne možemo uočiti izražen trend u odnosu naplaćenih sredstava (naplaćene naknade) i troškova poslovanja (zbir troškova radne snage, usluga, materijalnih troškova i amortizacije). Pokazatelj je nešto pogoršan u 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu, ali je u narednoj 2018. godini povoljniji od obje prethodne godine. **Treba naglasiti da ni u jednom od tri posmatrana razdoblja pokazatelj nije prešao omjer od 30%, na kome insistira Institut za intelektualno vlasništvo prilikom nadzora finansijskog poslovanja AMUS-a, iako Pravilnik o načinu i formi ispunjavanja uvjeta za davanje dozvole pravnim osobama za obnašanje poslova kolektivnog ostvarivanja autorskog i srodnih prava predviđa omjer 30% samo za prvu godinu poslovanja:**

„Ako se poslovnim planom predviđa da će troškovi poslovanja u prvoj godini prelaziti 30% od ukupnih prihoda kolektivne organizacije, poslovni plan treba obuhvaćati vremensko razdoblje do momenta kada se predviđa da troškovi poslovanja neće prelaziti taj postotak.“ (Član 7. stav (4) Pravilnika o načinu i formi ispunjavanja uvjeta za davanje dozvole pravnim osobama za obnašanje poslova kolektivnog ostvarivanja autorskog i srodnih prava; Službeni glasnik BiH br. 44; 6. juni 2011. godine).

Ni jedan poslovni plan AMUS-a koji je usvojila Skupština nije sačinjen na način da prelazi 30%.

Također je važno napomenuti da u posmatranom trogodišnjem periodu nije došlo do probijanja Finansijskog poslovnog plana koje je usvojila Skupština AMUS-a.

ASOCIJACIJA
KOMPZITORA
MUZIČKIH
STVARALACA

АСОЦИЈАЦИЈА
КОМПОЗИТОРА
МУЗИЧКИХ
СТВАРАЛАЦА

ASOCIJACIJA
SKLADATELJA
GLAZBENIH
STVARALACA

2.2. Troškovi poslovanja/autorski honorari

Zanimljiv je i omjer troškova poslovanja i bruto transfera članovima organizacije (rashodi za autorske naknade sa uklj. porezom + humanitarni rashodi + troškovi kulturne namjene):

Opis	2016.	2017.	2018.
Troškovi poslovanja AMUS-a	1.156.162	1.306.276	1.277.410
Bruto transferi članovima organizacije	1.504.977	3.079.389	2.724.208
Trošk. posl./bruto transferi čl. org.	76,82%	42,42%	46,89%

U 2016. godini omjer je 76,82% zato što je izvršena samo jedna isplata tantijema, a ostatak novca je ostao na računu i prenesen je u 2017. godinu kada su izvršene dvije isplate tantijema i zbog toga je omjer u 2017. godini i u 2018. godini značajno povoljniji jer se isplaćuju tantijemi dva puta godišnje.

Troškovi poslovanja AMUS-a odnose se na troškove Udruženja:

- troškove radne snage (radni odnos, ugovori o djelu, organi upravljanja AMUS),
- materijalne troškove (kancelarijski materijal, struja, voda, grijanje...),
- troškove vanjskih usluga (zakupnine, računovodstvo, pravne usluge...),
- amortizaciju opreme, inventara i vozila.

Bruto transferi članovima organizacije odnose se na isplate na ime autorskih naknada (sa uključenim porezom na dohodak), ali i na humanitarne rashode, troškove kulturne namjene, stipendije i druge isplate koje su u skladu sa misijom (svrhom) postojanja AMUS-a, kako je proklamovano Statutom i drugim aktima udruženja.

Ukoliko posmatramo ovaj pokazatelj izolovano od parametara novčanog toka, dobijemo značajnu fluktuaciju tokom perioda. Međutim, vrlo je značajan podatak neto novčanog toka tokom posmatranog razdoblja:

Opis	2016.	2017.	2018.
Novac na početku poslovne godine	832.257	1.641.191	1.130.148
Novac na kraju poslovne godine	1.641.191	1.130.148	1.173.842
Prilivi viši od odliva novca	808.934		43.694
Odlivi viši od priliva novca		511.043	

ASOCIJACIJA
KOMPZITORA
MUZIČKIH
STVARALACA

АСОЦИЈАЦИЈА
КОМПОЗИТОРА
МУЗИЧКИХ
СТВАРАЛАЦА

ASOCIJACIJA
SKLADATELJA
GLAZBENIH
STVARALACA

Iz prethodne tabele primjećujemo da su prilivi novca bili viši od odliva u 2016. godini i u 2018. godini, dok su odlivi novca bili viši od priliva u 2017. godini. Naprijed navedeno ima logično obrazloženje:

- u 2017. godini su po prvi put izvršene dvije isplate tantijema autorima u toku kalendarske godine umjesto jedne isplate,
- u 2017. godini je isplaćen rekordan iznos tantijema autorima, duplo viši nego u 2016. godini, a rekord nije dosegnut ni u 2018. godini,
- svrha organizacije AMUS nije gomilanje novca na žiro računu, nego prikupljanje naknada za autorska prava od korisnika usluga (RTV i kabel emiteri, trgovci i ugostiteljstvo, koncerti..) i transfer nosiocima autorskih prava (autorima).

Ukoliko bruto transfere članovima organizacije iskorijujemo iznosom neto novčanog toka (jer je u vezi ovog pokazatelja vrlo značajna informacija sa koliko novčanih sredstava je počela poslovna godina, a sa koliko novčanih sredstava je završila), dobijemo sljedeće omjere po godinama:

Opis	2016.	2017.	2018.
Troškovi poslovanja AMUS	1.156.162	1.306.276	1.277.410
Bruto transferi + neto novčani tok	2.313.911	2.568.346	2.767.902
Trošk. posl./ (bruto transferi + n.n.t.)	49,97%	50,86%	46,15%

Prema tome, kada ukupan iznos bruto transfera u obračunskom razdoblju korigujemo iznosom neto novčanog toka, fluktuacija u omjeru troškova poslovanja i bruto transfera je značajno ublažena. Ipak, možemo primijetiti da je 2017. godina nešto manje efikasna od 2016. godine, dok je 2018. godina efikasnija od obje prethodne godine.

2.3. Rezime analize troškova poslovanja u odnosu na prihode od usluga

Opis	2016.	2017.	2018.
Troškovi poslovanja/naplaćena sredstva	28,63%	28,70%	27,33%
Troškovi poslovanja/(bruto transferi + nnt)	49,97%	50,86%	46,15%

ASOCIJACIJA
KOMPOZITORA
MUZIČKIH
STVARALACA

АСОЦИЈАЦИЈА
КОМПОЗИТОРА
МУЗИЧКИХ
СТВАРАЛАЦА

ASOCIJACIJA
SKLADATELJA
GLAZBENIH
STVARALACA

Na osnovu analize oba pokazatelja efikasnosti kolektivne organizacije, mogu se izvesti sljedeći zaključci:

- nema drastično izraženog trenda promjene pokazatelja, niti je neka poslovna godina drastično bolja u odnosu na druge dvije,
- oba pokazatelja su najpovoljnija u 2018. godini, dok u pokazatelji u 2017. godini nešto lošiji u odnosu na prethodnu 2016. godinu,
- **troškovi poslovanja AMUS niti jedne godine nisu prekoračili 30% naplaćenih sredstava, što je ultimativni kriterij Instituta za intelektualno vlasništvo.**

Nešto nepovoljniji pokazatelji troškove efikasnosti Stručne službe AMUS-a u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu korijen imaju u okolnosti da je u 2017. godini, po prvi put, primijenjena praksa dvije isplate tantijema u istoj poslovnoj godini. To znači da se svi poslovi u vezi sa obradom dostavljenih podataka RTV emitera i raspodjelom prikupljenih novčanih sredstava autorima, te administriranjem uplate novčanih sredstava autorima od 2017. godine obavljaju dvaput godišnje. Već u 2018. godini su pokazatelji operativne efikasnosti Stručne službe povoljniji nego li u 2017. godini ali i u 2016. godini.

U svakom slučaju, evidentan je zaključak da nema spektakularne promjene u troškovima poslovanja Stručne službe u posmatranom trogodišnjem periodu. Najveći dio troškova su fiksni ili relativno fiksni (plate uposlenika, zakupnine poslovnih prostora, komunalije, struja, telekom usluge...), dok je tek manji dio ukupnih troškova varijabilan.

ASOCIJACIJA
KOMPOZITORA
MUZIČKIH
STVARALACA

АСОЦИЈАЦИЈА
КОМПОЗИТОРА
МУЗИЧКИХ
СТВАРАЛАЦА

ASOCIJACIJA
SKLADATELJA
GLAZBENIH
STVARALACA

3. OD TROŠKOVA KA PRIHODIMA KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE

U prethodnom dijelu analize troškova poslovanja smo elaborirali kategorije troškova organizacije AMUS, te kroz reprezentativne omjere troškova sa prihodima AMUS-a i drugim kategorijama stekli uvid u troškovnu efikasnost organizacije.

Prilikom redovnog godišnjeg nadzora koji vrši Institut za intelektualno vlasništvo, kontrolori Instituta se rukovode Metodologijom nadzora nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava (dostupna na web stranici Instituta za intelektualno vlasništvo).

Metodologija nadzora na nekoliko mjesta elaborira odnos troškova i prihoda kod kolektivnih organizacija:

“...Ako se poslovnim planom predviđa da će troškovi poslovanja u prvoj godini prelaziti 30% od ukupnih prihoda kolektivne organizacije, poslovni plan treba obuhvatati vremenski period do momenta kada se predviđa da troškovi poslovanja neće prelaziti taj postotak. Nakon isteka roka od 2 godine od dana izdavanja dozvole od strane Instituta, troškovi poslovanja organizacije ne smiju prelaziti više od 30% od ukupnih prihoda organizacije.”¹

“Ukupni troškovi organizacije moraju da budu u skladu sa opštim aktima organizacije. Šta čini ukupne troškove organizacije, navedeno je u tabelama koje čine sastavni dio ove Metodologije. Iako Zakonom² nije precizno predviđeno koliko organizacija smije procentualno da potroši na svoj rad, taj iznos ne bi smio da ide ni u jednom slučaju iznad 30% od ukupno ostvarenih prihoda. (Primjera radi, njemačka GEMA troši 14-15% od ukupnih prihoda, britanski PRS 10% od ukupnih prihoda). To posredno proizlazi i iz člana 7. stav (4) Pravilnika³ koji predviđa da “ako je poslovnim planom predviđeno da će troškovi poslovanja u prvoj godini prelaziti 30% od ukupnih prihoda kolektivne organizacije, poslovni plan treba obuhvaćati vremensko razdoblje do momenta kada se predviđa da troškovi poslovanja neće prelaziti taj postotak.

Administrativni troškovi organizacije kreću se u prosjeku od 20-30% od ukupnog iznosa prikupljenih sredstava. Postoje društva koja troše manje od 20% a postoje i ona koja troše čak i više od 30%. Troškovi organizacija koje zastupaju izvođače i proizvođače fonograma, uobičajeno ne prelaze 10-15% od ukupnih prihoda. U svakom slučaju, troškovi organizacija ne smiju da budu viši nego što je to u konkretnom slučaju opravdano, to jest, viši nego što to

¹ Metodologija nadzora nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, str. 18

² Zakon o kolektivnom ostvarivanju autorskog i srodnih prava

³ Pravilnika načinu i formi ispunjavanja uslova za izdavanje dozvole pravnim licima za obavljanje poslova kolektivnog ostvarivanja autorskog i srodnih prava

AMUS

ASOCIJACIJA
KOMPOZITORA
MUZIČKIH
STVARALACA

АСОЦИЈАЦИЈА
КОМПОЗИТОРА
МУЗИЧКИХ
СТВАРАЛАЦА

ASOCIJACIJA
SKLADATELJA
GLAZBENIH
STVARALACA

zahtjevaju stvarne aktivnosti kolektivnog ostvarivanja, koje se vrše u korist članova organizacija. To veoma zavisi od toga kakve sve aktivnosti organizacija obavlja u interesu svojih članova. Neke organizacije obavljaju vrlo jednostavne poslove, pa to s jedne strane možda ne iziskuje mnogo troškova, ali zato i ne garantuje naročitu zaštitu njihovog članstva. S druge strane, neke organizacije imaju tako kompleksan i detaljan sistem prikupljanja i raspodjele naknada da im troškovi, prirodno rastu, ali zato je njihovo članstvo mnogo sigurnije da će ubiranje naknada biti efikasno, raspodjela ubраниh sredstava biti pravedna i tačna, a zaštita njihovih prava bolja.

Ukratko, činjenica da organizacija troši malo, ne znači nužno i da radi dobro. Organizacija mora da ima troškove, ali ti troškovi moraju da budu razumni i opravdani, u interesu njihovog članstva, a to znači efikasnijeg prikupljanja prihoda i bolje, efikasnije i transparentnije raspodjele tako ubраниh prihoda. Takođe, prilikom poređenja troškova srodnih organizacija iz različitih zemalja, trebalo bi imati u vidu da je sistem kolektivnog ostvarivanja u izvjesnoj mjeri "lokalna stvar" jer ambijent u kom se odvija nije isti. Veliki dio troškova organizacija u regionu odnosi se na sudske troškove jer korisnici vrlo često ne plaćaju redovno ili ne plaćaju uopšte svoje obaveze prema organizacijama. Takvu vrstu problema i takvu vrstu troškova ne srećemo kod zemalja koje imaju dugu tradiciju kolektivnog ostvarivanja autorskog i srodnih prava i kulturu poštovanja autorskog i srodnih prava. Suštinski je važno da troškovi organizacije uvijek budu u službi kolektivnog ostvarivanja prava članova organizacije..."⁴

Iz citiranih pasusa Metodologije nadzora je evidentno zašto Institut insistira na analizi troškova kolektivne organizacije AMUS. Službenici Instituta koji vrše nadzor nad AMUS-om insistiraju na poštovanju iskustvenog omjera od 30% prihoda kolektivne organizacije koliko smiju iznositi troškovi poslovanja kolektivne organizacije.

Ono što službenici Instituta previđaju je sljedeće:

- u Bošni i Hercegovini postoji niska svijest i kultura poštovanja tuđeg vlasništva i prava, a plaćanje naknade za korištenje (tuđih) autorskih prava se doživljava kao "namet na vilajet", "još jedna u moru dažbina" (iako se uopće ne radi o državnom, nego strogo privatnom prihodu nosioca prava), odnosno "suvišan trošak koji je legitimno pokušati izbjeći na svaki mogući način",
- bosansko-hercegovački sudovi tek razvijaju praksu u vezi sa zaštitom autorskog i drugih prava intelektualnog vlasništva, a generalna je odlika sudova u BiH sporost i neefikasnost. Organizacija AMUS je u posljednjih nekoliko godina, kroz postupke koje vodi protiv korisnika usluga - neplatiša pred sudovima širom BiH, dala značajan

⁴ Metodologija nadzora... str. 34-35

ASOCIJACIJA
KOMPOZITORA
MUZIČKIH
STVARALACA

АСОЦИЈАЦИЈА
КОМПОЗИТОРА
МУЗИЧКИХ
СТВАРАЛАЦА

ASOCIJACIJA
SKLADATELJA
GLAZBENIH
STVARALACA

doprinos izgradnji sudske prakse u ovoj oblasti i tek u narednom periodu treba da ostvari značajne benefite od pravne borbe,

- posljednje tri godine u radu kolektivne organizacije su obilježile brojne turbulencije (skupštine bez kvoruma, grupisanje u interesne skupine autora) što je utjecalo na negativan javni publicitet, te je kod mnogih kategorija kupaca (trgovci, ugostitelji, RTV emiteri) se stvorio utisak da organizacija AMUS “broji posljednje dane”, da je “na izdisaju” i da ne treba plaćati naknadu za korištenje muzičkog repertoara, nego da je najbolje na svaki mogući način opstruirati plaćanje, pa i po cijenu sudskog procesa, koji se može otežati do u nedogled,
- tri javna servisa - RTV emitera uopće ne dostavljaju “košuljice” niti plaćaju naknadu za korištenje muzike. Radi se o emiterima sa nezanemarivom gledanošću, izdašnim budžetima (RTV taksa, marketing) i izuzetno visokom zastupljenošću muzike domaćih autora u ukupnom repertoaru. Ovdje se radi o primjeru ignorisanja tuđeg imovinskog prava, koji, kroz evidentno kršenje domaćih propisa, graniči sa kriminalom. Kada to autorima okupljenim oko AMUS-a radi država (u liku javnih servisa), šta onda očekivati od privatnih RTV emitera? Posebno naglašavamo da su javni servisi glavni i najveći nosioci prihoda u svim drugim kolektivnim organizacijama i da zahvaljujući upravo njima druge kolektivne organizacije koštaju manje.
- pojedini kablovski emiteri, koji su najizdašniji finansijeri AMUS-a (i o kojima organizacija fundamentalno ovisi) u prethodnih par godina su koristili praksu da dostavljaju pogrešne podatke o broju korisnika. Menadžment AMUS-a je, na bazi Zakona o slobodi pristupa informacijama u BiH, regulatoru RAK podnosio zahtjeve za pristup informacijama o broju korisnika kod kabel - operatera, te na osnovu dobijenih informacija uočio značajne razlike u broju informacija između dva izvora (kabel - operateri >> RAK), naravno na štetu AMUS-a.

Zato ćemo na konkretnom primjeru kabel - operatera, javnih servisa (BHRT, RTVFBiH, RTRS) i nekoliko velikih trgovinskih lanaca⁵ pokazati da bi, u uslovima da naprijed navedeni poštuju Zakon i Tarifu usluga, bez značajnih dodatnih troškova, prihodi AMUS-a bili toliko uvećani da bi troškovi poslovanja kolektivne organizacije bili značajno ispod 30% ostvarenih prihoda.

Kabel operateri

- Zbog dostavljanja neistinitih podataka o broju korisnika kabel - operatera u 2017. godini, prihodi AMUS-a su iz ove kategorije korisnika neosnovano umanjani za cca.

⁵ nazive kabel-operatera i trgovinskih lanaca tretiramo kao poslovnu tajnu, iz razloga sudskih procesa koji se vode

ASOCIJACIJA
KOMPOZITORA
MUZIČKIH
STVARALACA

АСОЦИЈАЦИЈА
КОМПОЗИТОРА
МУЗИЧКИХ
СТВАРАЛАЦА

ASOCIJACIJA
SKLADATELJA
GLAZBENIH
STVARALACA

270.000 KM (kalkulacija izvršena na osnovu informacija o broju korisnika kabel - operatera dobijene od regulatora RAK, na bazi zahtjeva za pristup informacijama).

RTV emiteri

- Zbog ignorisanja obaveze plaćanja naknade za korištenje muzike u potpunosti od strane tri javna emitera (BHRTV, RTVFBiH, RTRS), prihodi AMUS-a su iz ove kategorije korisnika neosnovano umanjeni za cca. 400.000 KM u 2017. godini (kalkulacija izvršena na osnovu javno dostupnih finansijskih izvještaja sva tri javna emitera, te na bazi procjene).

Veliki trgovinski lanci

- 15-ak reprezentativnih trgovinskih lanaca u Sarajevu, Banjaluci, Mostaru i drugim većim gradovima odbijaju zaključiti ugovor sa AMUS-om i zbog toga kolektivna organizacija ispušta godišnje prihode od najmanje 320.000 KM godišnje. Kada bi samo nabrojani lanci poštovali zakonsku obavezu u vezi sa autorskim pravima za javno reprodukovanje zaštićenog muzičkog repertoara, to ne bi prouzrokovalo značajne troškove Stručne službe u vezi sa fakturisanjem i naplatom prihoda, a finansijski efekti bi bili nezanemarivi.

Korisnici iz drugih kategorija

- Auto - saloni plaćaju u prosjeku 20-30 KM mjesečno, a ugovore sa AMUS-om je zaključilo tek desetak.
- Fitnes centri plaćaju u prosjeku 20-40 KM mjesečno, a ugovore sa AMUS-om je zaključilo tek tridesetak.
- Frizerski saloni, solariji i drugi saloni ljepote plaćaju minimalno 10 KM mjesečno, a ugovore sa AMUS-om je zaključilo tek 100-150 njih, dok na hiljade salona izbjegava izvršenje zakonske obaveze.
- Broj hotela i ugostitelja u BiH je teško kvantificirati (preko 15.000 u BiH), dok tek zanemariv broj njih plaća obavezu prema AMUS. Samo u Sarajevu ima 300-350 hotela ili drugih objekata koji nude smještaj i najveći dio njih ignoriše plaćanje autorske naknade.

Jedan od razloga zašto mnogi korisnici ne plaćaju naknadu je taj što u stvarnosti ne postoji bilo kakva sankcija od inspekcije ili policije za one koji autorska prava ne plaćaju iako je u zakonima ta mogućnost predviđena. Organizacija AMUS je od momenta dobivanja dozvole održala niz sastanaka sa inspekcijama i policijskim organima ali na tome se i završilo osim u nekoliko slučajeva.

ASOCIJACIJA
KOMPZITORA
MUZIČKIH
STVARALACA

АСОЦИЈАЦИЈА
КОМПОЗИТОРА
МУЗИЧКИХ
СТВАРАЛАЦА

ASOCIJACIJA
SKLADATELJA
GLAZBENIH
STVARALACA

Jedini način da korisnici plaćaju naknadu AMUS-u je taj da se uposlenici Stručne službe AMUS-a posvete svakom korisniku posebno i upoznaju ga sa zakonskim obavezama, što komercijalna služba AMUS-a i obavlja na dnevnoj osnovi.

Sejdište AMUS-a je u Sarajevu sa poslovnicama u Banjaluci i Mostaru, a pored ta tri najveća urbana središta u BiH, preostaje veliki dio Bosne i Hercegovine koji treba fizički obići. Veliki dio podataka je dostupan na internet, ali na žalost ne sve. To su činjenice koje uzrokuju najveći trošak terenskog rada Stručne službe.

Obilazak i evidencija korisnika tj. rad na terenu je dio koji je neophodan iz više razloga: prije svega da bi AMUS mogao naplaćivati naknadu, moramo znati da li korisnici uopće postoje, tačan naziv, adresa, ime vlasnika, kontakt osobu i sl. Drugi još važniji dio se odnosi na snimanje korisnika koji neovlašteno koriste muziku što je bitno za pokretanje i pripremanje predmeta pred sudovima. Iako najveći dio poslova obavlja kancearija u Sarajevu, posao se ne može zasnivati samo na jednom gradu, potreban je obilazak i kontakt sa korisnicima i u drugim gradovima što stvara dodatne troškove.

Značajan izvor prihoda predstavljaju sudski sporovi (presude i sudske nagodbe) od kojih AMUS već godinama ostvaruje značajne prihode. Taj dio predstavlja najveći izazov kao i rizik obzirom na siromašnu sudsku praksu, kao i neizvjesnost da li će tuženi postojati uopće za par godina kada AMUS dobije pravosnažnu presudu.

Rekapitulacija izmaklih prihoda i troškovi AMUS-a

U nastavku ćemo napraviti rekapitulaciju izmaklih prihoda po kategorijama korisnika u 2017. godini, i to samo onih kategorija koje ne bi prouzrokovale dodatne troškove Stručne službe AMUS-a, u odnosu na nastale u 2017. godini:

Opis	Iznos
Prihodi od usluga u 2017. godini	3.970.000
Izmakli prihodi po kategorijama:	
kabel operateri (djelimično izmakli)	270.000
RTV javni servisi (potpuno izmakli)	400.000
tržni centri (15-ak reprezentativnih)... tek dio prihoda	320.000
Ukupno izmakli prihodi u 2017. godini	990.000

AMUS

ASOCIJACIJA
KOMPZITORA
MUZIČKIH
STVARALACA

АСОЦИЈАЦИЈА
КОМПОЗИТОРА
МУЗИЧКИХ
СТВАРАЛАЦА

ASOCIJACIJA
SKLADATELJA
GLAZBENIH
STVARALACA

Prihodi od usluga + izmakli prihodi (projekcija)	4.960.000
Troškovi poslovanja AMUS-a u 2017. godini	1.310.000
Dodatni troškovi u vezi sa izmaklim prihodima (cca.)	100.000
Troškovi poslovanja (projekcija)	1.410.000
Troškovi poslovanja/ prihodi u 2017. godini (projekcija)	28,43%

Dakle, u uslovima da su kabel operateri u 2017. godini prijavili pravi broj korisnika (postupci se vode pred nadležnim sudom), da tri najveća RTV emitera (javni servisi) nisu ignorirali zakonsku obavezu prema autorima muzičkih djela, te da 15-ak reprezentativnih tržišnih centara (u kojima i kompozitori/autori troše zarađene dohotke) poštuju zakonsku obavezu u odnosu na konzumiranu uslugu (jer se u takvim tržišnim centrima konstantno emituje zaštićeni repertoar), troškovi poslovanja Stručne službe bi iznosili debelo ispod "kritičnih" 30% pa bi AMUS možda i zavrijedio neku pozitivnu ocjenu od nadležnog Instituta za intelektualno vlasništvo.

Ali mi živimo i radimo u pravno neuređenoj Bosni i Hercegovini, gdje je moguće da javni RTV servisi (sva tri) ignorišu obaveze prema autorima, najveći kabel - operater izbjegava dostaviti tačan broj korisnika usluga, a najreprezentativniji tržišni centar u glavnom gradu odbija zaključiti ugovor za korištenje muzike. Šta onda očekivati od fitness centara, salona ljepote ili kafića u kvartu?

P.S. Država uredno naplaćuje PDV od AMUS-a svakog desetog u mjesecu za prethodni mjesec.

4. UMJESTO ZAKLJUČKA: VISOKI TROŠKOVI ILI NISKI PRIHODI?

Ovdje smo nabrojali tek neke probleme u poslovanju, čiji je osnovni uzrok nefunkcionalnost državnog aparata (spori i nedosljedni sudovi, inertni i nezainteresovani inspeksijski i policijski organi), a što u konačnici za rezultat ima otežano (i relativno "skupo") kolektivno ostvarivanje prava autora muzičkih djela u Bosni i Hercegovini.

Kabel - operateri, RTV emiteri, super - bogati trgovci (i drugi efektivni korisnici muzike u poslovne svrhe) ignorišu zakonsku obavezu (obavezu da plate konzumiranu uslugu) zato što

AMUS

ASOCIJACIJA
KOMPZITORA
MUZIČKIH
STVARALACA

АСОЦИЈАЦИЈА
КОМПОЗИТОРА
МУЗИЧКИХ
СТВАРАЛАЦА

ASOCIJACIJA
SKLADATELJA
GLAZBENIH
STVARALACA

su oportunisti, jer im to postojeći sistem omogućava. Sistem se zabavio o sebi, prava građana Bosne i Hercegovine (među njima, prava autora) ga previše ne zanimaju.

Državni aparat, oličan u nadležnom Institutu za intelektualno vlasništvo, iznosi značajne zamjerke na visoke troškove Stručne službe, odnosno na "troškovno neefikasni" AMUS. Olako se licitira primjerima iz uređenih tržišnih ekonomija (njemačka GEMA - troškovi Stručne službe 15% od ostvarenih prihoda?!), bez stvarnog interesa da se stekne potpuna slika o realnom okruženju u kome AMUS posluje. Da AMUS posluje u uslovima približno uređenog tržišta kao u Njemačkoj, troškovi Stručne službe bi iznosili cca. 10% u odnosu na ostvarene prihode.

Mi u Stručnoj službi AMUS-a se nadamo da će Institut za intelektualno vlasništvo promijeniti odnos prema kolektivnoj organizaciji i očekujemo konkretnu pomoć. Stručna služba AMUS-a ima 20-ak zaposlenih. Svaki vanjski nadzor konzumira značajno vrijeme ključnog osoblja, koje bi se moglo produktivnije iskoristiti na terenu.

Da li su troškovi Stručne službe AMUS-a visoki, ili su ostvareni prihodi (u odnosu na realni obim korištenja zaštićenog muzičkog repertoara od strane poslovnih korisnika) niski, neka autori prosude sami.

S poštovanjem,

Predsjednik Upravnog odbora AMUS-a

Davor Sučić

Predsjednik Nadzornog odbora AMUS-a

Hamza Ražnatović

Generalna direktorica Stručne službe AMUS-a

mr.sc Lejla Tmčić

